

Ilkka puust ja punaseks enk Kergem on hoida kui oiata

Kui sa ilmast õpetust saad, küll siis targemaks lähed, teatakse Tarvastus.

AIN KALLIS

klimateoloog

Alustuseks üks õpetlik lugu. Kirjanik Kurt Vonnegutil on raamatus "Tšempionide eine" mõistujutt, kus tulnukas kaugelt planeedilt püüab maalasele stepp-tantsu ning peertuste abil selgeks teha, et viimase maja põleb. Too aga lööb hoiataja lihtsalt maha ja põleb sisse.

Kolmteist aastat tagasi võis 8. jaanuari Postimehest lugeda: "...päeva jooksul tõuseb viimase aja tugevaim torm, kui mitte lausa orkaani tugevusega tuul (üle 33 m/s), mis paisutab ajuvee rannikul üle poolteise meetri. Kaasneb rannaalade üleujutus." Täpsem prognoos oli samal ajal (7. jaanuari pärastlõunal) saadetud "vastavaile instantsidele".

Edasised ennustused klappisid tuule osas, merevee tõusu osas aga jäi vahe üle poolteise meetri. Põhjus on teada – meremeteoroloogide puudumine EMHIs. (Nüüd on ilmateenistusel efektiivne koostöö TTÜ meresüsteemide instituudiga olemas. See prognoosib täpselt ka meretaseme alanemist.)

Hoiatused maakeelseks

Tollane päästeameti peadirektor Mati Raidma tunnistas, et paljud kolleegid olid prognoosi suhtes skeptilised ning teavitustöö jäi seekord suure osas teemata. Orkaanihoiatuse numbri joru lahtiseletamiseks puudus kompetentne ametnik...

Valitsuse kriisikomisjoni juht Kalev Timberg nentis: "Peame

hakkama rääkima ühes keeles – et saaksime eri alade spetsialistidena üksteisest aru ja et ka rahvas saaks meist aru, kui me hoiatusi laiali saadame."

Taalised "keebleprobleemid" on laialt levinud. Kui 1998. aasta Sydney–Hobarti regatil jõudis finišisse 115 jahist vaid 44 (ülejäänud kas katkestasid või uppusid), heideti Austraalia ilmateenistusele ette, et telegrammid tormihoiatustega polnud võistluse korraldajatele arusaadavad. Edaspidi kirjutati purjetajatele prognoosid pikemalt lahti, samuti tuli neil läbida põhjalik meremeteoroloogia kursus.

Kui juba meremeestel on raskesti ilmaennustuste tõlgendamisel, mis siis rääkida n-õ tava kodanikest! Üks näide. Viienda

Hoiatus "vesi on sügav ja peidab endas ohtusid" paistab paljude silmis hoopis "sõida sinna ja vaata, kui sügav seal tegelikult on!"

kategooria taifuun Haiyan (ehk Yolanda), mis ründas Filipiine 2013. aasta novembris, viis hauda üle seitsme tuhande inimese, vigastades veel 29 000. Tuule kiirus oli ligi 80 m/s, tõusulaine kõrgus ületas 5 meetrit. Ilmaprognoos oli väga täpne. Ainult et kohalikud võimud ei osanud saadud infot alati kasutada.

Kuidas oleks kõige õigem?

23. märtsil tähistatakse maailmas meteoroloogiapäeva. Tänavu oli teemaks "Valmis igaks ilmaks". Ettekannetes keskenduti ilmahoiatuste temaatikale. Arutleti, kuidas mõjutavad hoiatused inimesi oma vara kaitsel, liikluses ning igapäevatoimingutes. Ja millist infot tähele panna ning millist infokanalit usaldada?

"Avalikkuseni jõuab meedia vahendusel palju ilmaennustuste allikaid, mida armastatakse tsiteerida ja vahendada. Oululisim siinjuures on aga küsimus, kes millise info eest vastutab. Kui tsiteerida võib mis tahes allikaid,

siis ametlik hoiatuste info saab tulla vaid ühest kohast – meie riigi ilmateenistuse spetsialistidelt," rõhutas oma avasõnavõtus asutuse rolli Keskkonnaagentuuri direktor Taimar Ala.

Euroopa ilmateenistuste võrgustiku (EUMETNET) tegevdirektor Eric Petermann rõhutas, et prognoosid peavad olema mõju-põhised – seletama lahti kahjud, mis võivad kaasneda prognoositud ilmanähtustega. Enamik elanikest ei oska ju arvatagi, mida võib kaasa tuua tuul 30 m/s, vihm 40 mm (pool suvist kuunormi!) 12 tunniga või et sademete tõenäosus kusalil on 70%...

Viktor Saaremets päästeametist tõi hulgaliselt näiteid oma töö valdkonnast: "Üleskutse mitte liikuda ohualale mõjub hoopis üleskutsena liikuda sinna! Hoiatus "vesi on sügav ja peidab endas ohtusid" paistab paljude silmis hoopis "sõida sinna ja vaata, kui sügav seal tegelikult on!" Usaldada tuleb usaldusväärset ametlikku allikat, mitte lähtuda sotsiaalmeedias loetust.